

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Udrag fra Om Begrebet Ironi

Citation: Kierkegaard, Søren: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 1", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 1*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1997 , s. I. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-bi-txt-shoot-idf7a962e6-d2e2-492e-b326-bfc5d3e94c1f.pdf> (tilgået 18. juni 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 1

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

Dette er saa kort en Oversigt som mulig over Bygningen af Stykket. *Det Comiske* ligger aabenbart i *det Noget*, hvilket Strepsiades attraaer som Speculationens Frugt, det Noget, der efter hans Begreb maa resultere af alle disse Bevægelser. Ligesom nemlig i selve Intelligentsens Sphære de af Socrates foretagne Bevægelser vise sig at være uden Betydning, vise sig som de, der ere uformuende til at ponere Noget, saaledes aabenbarer det Samme sig endnu tydeligere i Strepsiades' Verden, der nu engang har faaet den fortvivlede Idee, at der skal i endelig og verdslig Forstand komme Noget ud deraf¹, der haaber, forat erindre om et Stikord fra den nyere Philosophi, at tilspeculere sig de kantske 100 Rbd., eller i Mangel deraf at udspeculere sig af sin Gjeld². *Ironien* ligger i *det Noget*, han, om ikke umiddelbart saa dog middelbart igjennem Pheidippides, tilspeculerer sig: de bevidste Prygl, der, hvor uventede de end ere, dog komme med en Nødvendighed, der er umulig at undflye. Strepsiades kan vel et Øieblik fryde sig over alle disse sindrige Bevægelser, men det, hans ædruelige Sjel attraaer, er »die Nutzenwendung,« der derfor heller ei udebliver, om den end kommer der, hvor han ikke havde søgt den. Men see vi nu efter, hvilket Standpunkt det er, der skinner gjennem denne Parodi, saa kan man dog *ikke* sige, at det er *Subjectivitetens*, thi dette giver dog altid Noget, det giver det abstracte Ideelles hele Verden, men det, der betegnes, er et *reent negativt Standpunkt*, der slet Intet giver. De dybsindige Betragtninger, der anstilles, opløse sig som et Skrald i et Intet, medens det som parodierende Skygge følger med, at Strepsiades vil have Noget, men vel at mærke noget Endeligt, en endelig Fordeel, hvilken dette Standpunkt er ligesaa uskikket til at yde, som det aandelige Udbytte, samme gjør Mine til at producere. Naar man derfor antager, at Socrates' hele Virksomhed var ironiserende, saa vil man tillige indsee, at Aristophanes, idet han har villet opfatte den comisk, har baaret sig ganske rigtig ad; thi, saasnart *Ironi* bringes i Forhold til *Resultat*, viser den sig *comisk*, om den end i en anden Forstand frigjør Individet fra det Comiske. Den Dialectik, der atter og atter gives Prøver paa, er heller ei en egentlig philosophisk Dialectik, ikke en saadan Dialectik som den, der ifølge vort Foregaaende er Plato eiendommelig, men en *blot negativ Dialectik*. Dersom nu Socrates havde havt hin platoniske *subjective Dialectik*, saa vilde det jo have været aldeles usandt af Aristophanes, ikke comiskt om end løierligt nok, at opfatte ham paa denne Maade (thi det Comiske maa naturligviis ogsaa have en Sandhed), hvorimod, hvis Socrates' Dialectik har været deels bevæbnet med Sophismer og polemisk rettet mod Sophisterne, deels negativt stilet mod Ideen, da er Aristophanes' Opfattelse rigtig netop som comisk. Det Samme gjelder naturligviis ogsaa om Chores Symbol, Skyer. Havde det været det *Subjectives* ideelle Rigdom, de skulde betegne, da var det usandt, uagtet Aristophanes' Opfattelse er comisk, at lade Individet forholde sig saa letfærdig dertil, som Aristophanes gjør, men *Ironikeren* tager sig det aabenbart saare let endog med Ideen, han er i høieste Grad fri derunder, fordi det Absolute er ham Intet.

1. Her synes det nu ogsaa at være Stedet til at give Plads for en Fortolkning af de meget omtvistede, tidligere allerede citerede Ord om den Kappe, Socrates efter Discipelens Udsagn har snappet bort fra Fægterskolen. Hvad Fortolkningens vita anteacta angaaer, da sammenligne man RöttscherPag. 284 ff. – Sü har gjendrevet den af Reisis opstillede Forklaring, selv i Stedet for samme fundet en Betegnelse af den bekjendte socratiske Distraction, og paa Grund af, at der antydes, at det er skeet ved en matematisk Demonstration, har han sat det i Forbindelse med den socratiske Bornethed, vi har Xenophon at takke for, ifølge hvilken han vilde, at man blot burde lære Matematik, forsaavidt den lod sig bruge i det daglige Liv. Röttscher mener, at der ikke hentydes til noget enkelt Factum, men at det blot staaer som den høieste, den glandsfuldste Betegnelse af den »Gewandtheit,« til hvilken den i Livet betrængte Strepsiades saa høilig trængte. Men naar han for at udhæve den socratiske Snuhed urgerer, at det var fra Palæstra han havde røvet Kappen, hvorfor der efter Solons Love var bestemt Dødsstraf, saa troer jeg, at han netop derved gaaer Glip af det egentlige Point i disse Ord, han i andre Yttringer er saa ganske nær ved. Aristophanes har vistnok villet ironisere over den *negative Dialectik*, der forbløder sig i lutter indholdsløse Experimenter, og som han nu med en end dybere Ironi tillægger en *skabende Magt*, idet han lader ham ved kunstige Demonstrationer ligesom frembringe en Virkelighed, dog saaledes at, da denne Virkelighed er en endelig og jordisk Ting, Frembringelsen staaer paa Grændsen af et *Tyveri*, paa hvilken Maade man ogsaa kan forklare, hvad der sammesteds bemærkes i en Note, at Chairephon, Socrates' Ven, oftere af Comikerne bæres med Tilnavnet *κλέπτης*. De Ord, med hvilke Factum indledes: Fiin Aske strøede han ud over Bordet og krummede dernæst et Stegespid, synes at være Indledningen til en Skabelses-Act, og med desto større Eftertryk og med det Pludseliges hele Overraskelse følger de Ord: han snappede o. s. v. – Hvorledes man nu end vil opfatte Stedet med Hensyn til den

Betydning, det maa tillægges i Stykket, saa bliver der altid en Uklarhed tilbage i det Forhold, hvori Kunststykket viser sig til den Mangel, paa hvilken der ved dette skal bødes. Disciplen fortæller Strepsiades, at da de manglede Aftensmad, Socrates foretog sig den alt beskrevne Operation, ved hvilken han snappede en Kappe fra Fægterskolen. Men deels seer man da ikke, hvorledes der blev sørget for at faae Aftensmad, med mindre man vil antage, at Socrates har solgt den og derved tilveiebragt det Fornødne, deels seer man slet ikke, hvad det skal sige, at han snappede den fra Fægterskolen. I Hermanns Udgave (Leipzig 1798) Pag. 33 findes i Noten en anden Læsemaade, nemlig ἐκ τραπεζῆς. Han gjør tillige opmærksom paa en anden Vanskelighed, at Artiklen ikke her passer, da der ikke kan være Tale om en bestemt Kappe; men han hæver ikke Vanskeligheden.

(tilbage)

2. Man kan i denne Henseende ikke frakjende Strepsiades en roesværdig Udholdenhed; thi uagtet han kommer hjem fra φροντ. uden at have lært Noget (heri var nu hans Alderdomssvaghed Skyld V. 855), og det uagtet han havde mistet baade sin Kappe og sine Sko (V. 857. Σ: ἀλλ' οὐκ ἀπολώλεκ', ἀλλὰ καταπεφρόντιχα), saa opgiver han dog, i Tillid til Pheidippides' naturlige Anlæg, ikke Haabet og Troen paa den nye Viisdom.

(tilbage)